

Opinia do ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw

W dniu 18 października 2006 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu przez Radę Ministrów.

Ustawą niniejszą zmienia się oprócz Kodeksu karnego: Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny wykonawczy oraz Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Kierując się troską o umocnienie bezpieczeństwa obywateli oraz potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania przewlekłości postępowań w sprawach karnych ustawodawca uczynił przedmiotem ustawy dwie kwestie: przywrócenia w Kodeksie karnym przesłanki chuligańskiego charakteru przestępstwa oraz w Kodeksie postępowania karnego – postępowania przyspieszonego.

Konstrukcja chuligańskiego charakteru przestępstwa została zdefiniowana po raz pierwszy w poprzednim Kodeksie karnym z 19 kwietnia 1969 r. Obecna definicja występku o charakterze chuligańskim zawarta w art. 115 § 21 nawiązuje merytorycznie bezpośrednio do poprzedniej. Uznanie danego czynu za chuligański następuje gdy:

- sprawca dopuścił się umyślnego zamachu na jedno z wymienionych w definicji dóbr,
- jeżeli działał publicznie,
- bez powodu albo z oczywiście błahego powodu,
- okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.

Wszystkie to przesłanki muszą być spełnione łącznie i w istotny sposób wpływają na wymiar kary przez sąd - konsekwencją stwierdzenia, że dany czyn spełnia te przesłanki, jest obowiązek wymierzenia kary za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości nie niższej niż dolna granica ustawowego zagrożenia zwiększona o połowę.

Sąd związany jest również obowiązkiem orzeczenia nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, chyba, że orzekł obowiązek naprawienia szkody albo nawiązkę na podstawie art. 46. W wypadku nieustalenia pokrzywdzonego sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji,

stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości.

W zmianie do art. 58 § 4 ustawa stanowi, że do sprawcy występkę o charakterze chuligańskim nie ma zastosowania możliwość (wskazana w art. 58 § 3 k.k.) odstąpienia przez sąd od wymierzenia kary pozbawienia wolności w sytuacji, gdy jest ona jedyną karą przewidzianą za dane przestępstwo.

W stosunku do sprawcy czynu chuligańskiego wyłącza się również możliwość odstąpienia przez sąd od wymierzenia kary przewidzianą w art. 59 k.k.

Ustawa ogranicza ponadto możliwość stosowania warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec sprawcy występkę o charakterze chuligańskim kary pozbawienia wolności tylko do szczególnie uzasadnionych przypadków, natomiast całkowicie zakazuje warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec takiego sprawcy kary ograniczenia wolności lub grzywny.

Drugą ze zmian wprowadzanych ustawą jest przywrócenie do systemu prawa karnego procesowego trybu postępowania przyspieszonego. Powrót tej koncepcji wynika z przewlekłości postępowań karnych z jaką boryka się od lat polskie sądownictwo.

Główną przesłanką zastosowania tego szczególnego trybu postępowania jest zatrzymanie sprawcy w wyniku ujęcia go na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem. Postępowanie może toczyć się tylko w sprawach o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, czyli te w których powinno być prowadzone dochodzenie (a nie śledztwo). Koniecznym warunkiem jest również dotrzymanie przez Policję 48-godzinny terminu od momentu zatrzymania sprawcy czynu do doprowadzenia go przed sąd, wraz z przygotowanym wnioskiem o rozpoznanie, który będzie zastępował akt oskarżenia.

W postępowaniu przyspieszonym nie będzie możliwe występowanie z powództwem cywilnym. Sąd będzie rozpoznawał sprawę jednoosobowo. Możliwe będzie ogłoszenie jednorazowej przerwy w rozprawie trwającej nie dłużej niż 14 dni.

W postępowaniu przed sądem obowiązkowy będzie udział obrońcy.

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym, jednak za godne uwagi należy uznać dwie podnoszone już we wcześniejszych pracach nad ustawą wątpliwości merytoryczne.

Pierwsza z nich dotyczy przepisu art. 517d, w którym ustawodawca stanowi, że w wypadku gdy sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia

wolności, przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenie postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych. W przypadku tego przepisu podnoszono, że próg 2 lat jest zbyt wysoki i proponowano obniżenie go do 1 roku albo 1 roku i 6 miesięcy. Chodzi o to by w sytuacji gdy przewiduje się wymierzenie surowszej kary nie czynić tego w postępowaniu przyspieszonym, które pomimo zastosowanych zabezpieczeń nie zapewnia podejrzanemu takich gwarancji procesowych jak postępowanie prowadzone w zwykłym trybie.

Druga uwaga odnosi się do wyłączenia przez ustawę (w art. 517b w §10) stosowania w postępowaniu przyspieszonym przepisu art. 351 § 1 k.p.k., który stanowi o tym, że sędziego lub sędziów powołanych do orzekania w sprawie wyznacza się według kolejności wpływu sprawy i jawnej dla stron listy sędziów danego sądu. Jak podnosił w sporządzonej dla Sejmu opinii (z dnia 4. 07. 2006 r.) prof. dr hab. Piotr Kruszyński, nie powinno być wielkim problemem sporządzanie w sądach jawnych list sędziów rozpoznających sprawy w postępowaniu przyspieszonym.

Oprac. Beata Mandyliś